

פניה מס' 0005

החלטה בערעור של מועדון השחמט ראשון לציון

מבוא

ביום 16.08.22 הוגש לבית הדין ערעור של מועדון השחמט ראשון לציון (להלן - "המערער") ובו התבקש בית הדין לבטל את ההחלטה שהתקבלה ברוב דעות במינהלת הליגה, לפיה לא אושר לשחקנית מישל קטקוב לשחק בגביע המדינה לנשים באחת מקבוצות הנשים של המועדון.

סד הזמנים למתן החלטה בערעור זה היה קצר במיוחד, שכן מדובר במשחקים שיתחילו ביום 19.08.1922.

סד זמנים זה מנע ממני את האפשרות לקיים הליכי ערעור כמקובל, היינו, לקבל את תגובת מנהלת הליגה לערעור, לשקול אם במקרה כזה ראוי לקבוע מותב של בית הדין שבו למצער שלושה דיינים, לעבור על כל המסמכים הרלבנטיים לערעור, לזמן את הצדדים לדיון שבו ייעשה נסייון לגשר בין הצדדים או לפשר ביניהם ואם לא יצלח הדבר, לשמוע עדים, לקבל ראיות, לשמוע סיכום טענות בכתב או בעל פה ולהחליט.

הצורך להחליט במהירות הוא לחם חוקו של בית הדין. מטבע הדברים, יש הכרח בל יגונה, מדי פעם לקבל החלטות מהירות תוך מאמץ עילאי לעשות כן מבלי לפגוע בזכויות הצדדים ותוך חתירה לפתרון צודק מבחינה משפטית וארגונית. אין מדובר כאן במתן סעד זמני גרידא, כפי שקורה לעתים בערכאות השיפוטיות של המדינה אלא בהחלטה שמכריעה כאן ועכשיו וקובעת מסמרות לגופו של עניין.

לעתים סד הזמנים הקצר נובע משיהוי בלתי מוצדק בהגשת הערעור. שיהוי כזה יכול במקרים מסוימים להצדיק את דחיית הערעור על הסף שכן ראוי להימנע מהליכים מזורזים בשמיעת ערעורים, אם אין הכרח אובייקטיבי להצדקת הליכים מהירים כאלה.

לאחר קבלת כתב הערעור, פניתי למינהלת הליגה ובקשתי תגובה לאמור בכתב הערעור. כמו כן שוחחתי עם יו"ר מינהלת הליגה וקבלתי ממנו הבהרות, בחנתי את כל המסמכים הרלבנטיים שמצאתי באתר האיגוד ועיינתי בהחלטות קודמות של בית הדין.

התשתית העובדתית

גבי מישל קטקוב היא מבכירות שחמטאיות ישראל. היא בת 19 אולם הספיקה להיות אלופת אירופה לתלמידות עד גיל 15, אלופת הארץ לבנות עד גיל 14, אמן פידה לנשים והיא גם נמנית על נבחרת ישראל לנשים. היא רשומה במועדון צפרייר רחובות, אולם מאחר שלקבוצה זאת אין נבחרת

נשים, היא בקשה לשחק במשחקי הליגה לנשים בקבוצה של המועדון (ראשון לציון) ובקשתה נענתה בחיוב, נוכח האמור בסעיף 3 (א) לפרק ט' לכללי הליגה לשנת 2022:

" (א) אישה רשאית להירשם לקבוצה אחת בליגה לנשים ובמקביל לקבוצה אחת בליגה הרגילה. במידה ולמועדון בו השחקנית משחקת יש קבוצה בליגת הנשים, היא רשאית לשחק אך ורק בקבוצה זו, במידה ולמועדון המדובר אין קבוצה בליגה לנשים, מותר לצרפה לצורך ליגה זו למועדון אחר כדי שתוכל לשחק. צירוף זה לא ישנה את שיוך השחקנית לרישום בהמשך". קבוצת המועדון, בהשתתפותה של גבי קטקוב זכתה באליפות המדינה.

ביום 18.07.2022 פורסמה הזמנה לגביע המדינה לקבוצות נשים לשנת 2022 (להלן - "ההזמנה"). בסניף 3 להזמנה נאמר:

"לתשומת לב: אין לשתף בגביע המדינה לנשים שחקניות הרשומות במשחקי הליגה 2022 במועדון אחר, גם אם אין להן קבוצת נשים לגביע, כמו"כ אין לשתף שחקניות זרות (זהה לתקנון גביע המדינה לגברים)...." (הדגשים במקור).

באותו פרסום נקבע כי מר עידן לביא, מנהל מועדון הרצליה, שופט בינלאומי וחבר מנהלת הליגה ינהל את התחרות (להלן - "מר לביא").

ארבעה ימים קודם לפרסום ההזמנה פנתה ראש קבוצות הנשים של המועדון למר לביא, מן הסתם מחמת הזהירות, ושאלה אותו ברחל בתך הקטנה, אם גבי קטקוב תוכל לשחק במשחקי הגביע. הוא ענה לה שאין מניעה לכך שכן זאת הפרשנות הסבירה של ההזמנה. יתרה מזאת, הוא כלל אותה ברשימת המשתתפות במשחקי הגביע. לטענת מנהלת הליגה, דובר בשיחה חברית בווטסאפ ולא בפניה רשמית מחייבת ולכך אדרש בהמשך.

המועדון כלל את גבי קטקוב ברשימת הקבוצה למשחקי גביע המדינה. גבי קטקוב נמצאת בימים אלה בקורס מתקדם בצה"ל והיא ביקשה וקיבלה אישור מיוחד להשתתף במשחקי גביע המדינה.

ביום 15.08.1922 התקיימה בשעות הערב ישיבה של מינהלת הליגה שבה נכחו בנוסף למנהלת הליגה וליו"ר המינהלת עוד ארבעה חברים, לרבות מר לביא. ברוב של שלושה כנגד שנים, החליטה המנהלת כי: "מינהלת הליגה דנה בנושא השתתפות שחקניות ממועדונים אחרים בגביע המדינה לנשים. לפי כללי הליגה, נשים יכולות להשתתף בקבוצות של מועדונים אחרים (במקביל לזרים שיכולים לשחק בקבוצות בליגות אחרות) אך לא יכולות לשחק בגביע המדינה כמו שזרים לא יכולים לשחק בגביע המדינה למועדונים. האישור לשחק בליגת נשים במועדון אחר הוא חריג המתייחס אך ורק לליגת הנשים ולא לגביע לנשים. לכן, ברוב קולות 2-3 הוחלט לא לאשר השתתפות של שחקניות ממועדונים אחרים לשחק בגביע לנשים" (להלן - "ההחלטה").

בעקבות ההחלטה נשלח מייל לשני מנהלי מועדון, מנהל מועדון אשדוד והמועדון, על כך שרשמו שחקניות שלא כחוק. מסתבר כי ההחלטה נגעה לא רק לעניינה של גבי קטקוב אלא גם לעניינה של צעירה נוספת גבי יוליה גיטין שככל שהבנתי רשומה במועדון אשקלון והותר לה לשחק בליגה במועדון אשדוד וכך נכתב במייל:

" בהתאם לתקנון הגביע מישל קטקוב ויוליה גיטין לא רשאיות לשחק בגביע המדינה לנשים מכיוון שהשחקניות שיחקו בעונת המשחקים 2022 במועדון רחובות (מישל) ואשקלון (יוליה)".

לא ברור לי באיזה "תקנון גביע" המדובר שכן רק בעת הזאת שוקדת מינהלת הליגה על הכנת כללי משחקי הגביע ועדיין רחוקה הדרך מפרסומם. יש להניח שהכוונה היא לנוסח ההזמנה ולכך אדרש בהמשך

טענות המערער

לשתיים מטענות המערער אתייחס בהרחבה בהמשך. אציין רק כי שלוש מטענותיו אינן נראות לי. הטענה הראשונה היא כי נפל פגם בהחלטה משום שלפני קבלתה לא ניתנה למועדון זכות טיעון. אין ממש בטענה זאת, שכן מדובר בהחלטת מדיניות כללית ואין צורך בכל דיון של ועדה מוועדות האיגוד לזמן כל מי שחושב שעלול להיפגע מהחלטה זאת או אחרת. כאן גם שמורה הייתה למערער הזכות לערער לבית הדין וכך עשה. הטענה השנייה הייתה שההחלטה עלולה לגרום לשיבושים בציוות המשתתפים בכלל הקבוצות של המועדון קל וחומר בשלב כה מאוחר של ההכנות למשחקי גביע המדינה. זהו, המחיר של החלטות של רשויות בכלל, לרבות רשויות האיגוד, שלעיתים לא נערכו להן ואין לכך משקל של ממש בדיון שלפנינו. הטענה השלישית היא שהחלטת המינהלת נגועה בניגודי עניינים שכן שלושה מחברי המינהלת שהשתתפו בהחלטה, מייצגים מועדונים שמתחרים עם המערער. פרשנות מרחיבה כזאת של המשמעות של ניגודי עניינים נדחתה על ידי בית הדין במקרים דומים ואיני רואה צורך להרחיב בנדון.

תגובת מינהלת הליגה לערעור

על ההחלטה, לא הוגש כל ערעור זולת ערעור המועדון. גם עניינה של גבי גיטין שנכרך בעניינה של גבי קטקוב לא הבשיל לכדי ערעור לבית הדין. מכאן מסיקה המינהלת כי שעה שמועדון אשדוד קיבל את מצוות ההחלטה והסיר את שמה של גבי גיטין מהרשימה, בחר המועדון להגיש ערעור. עוד נאמר כי כלל מנהלי המועדונים פעלו כחוק מלבד המועדון ומועדון אשדוד וכי " מיותר לציין שקבלת ערעור מסוג זה תהווה פגיעה בספורטיביות וביתר המועדונים אשר פעלו לפי כללי ההזמנה".

בקבלה אפשרית של הערעור איני רואה כל פגיעה ספורטיבית או פגיעה כלשהי ביתר המועדונים ובכלל, זכותו של כל מועדון להגיש ערעור לבית הדין. עצם הגשת הערעור איננה נימוק לדחייתו ודחייה כזאת תיעשה אך ורק לגופו של הערעור.

המינהלת נסמכת על האמור ב"הזמנה" (בסעיף 3) ועל פרשנות סעיף 3 (א) לכללי הליגה לשנת 2022 וטוענת כי בהעדר סעיף דוגמת סעיף זה כשמדובר במשחקי הגביע, צא ולמד מכך שבמשחקי הגביע אפשרות של השתייכות שחקנית למועדון שלו אין קבוצת נשים, אינה מאפשרת לה כפי שהדבר נקבע לגבי משחקי הליגה בסעיף 3 הנ"ל, להשתייך לקבוצה אחרת במשחקי הגביע, שלה יש קבוצת נשים ובלשון המינהלת:

"הערעור...מבקש לבצע הקבלת קריטריונים במשחקי ליגה ובמשחקי גביע המדינה. במשחקי גביע המדינה. במשחקי גביע, על פי חוק וכלל, לא ניתן....לבצע מעבר של שחקנים לעומת משחקי ליגה מתאפשרים מעבר שחקנים".

וכן המינהלת מסרבת ללמוד גזרה שווה בין ליגת הגברים לליגת הנשים ואת טענת המערער לפיה:

" ידוע כי "בגברים" שחקנים אשר שיחקו בליגה, יכולים לשחק בגביע באותה קבוצה ומן היגיון שאותו הכלל תקף גם בנשים- שחקניות אשר שיחקו בליגה לנשים בקבוצה מסוימת יהיו רשאיות לשחק באותה קבוצה גם בגביע", היא פוטרת במילים שמדובר ב"הנחה שגויה מן היסוד". נדרש לכך ולטענה שההתכתבות עם מר לביא הייתה רק עניין של "ווטסאפ חברתי", בהמשך.

מדיניות בית הדין

בית דין זה לא ימהר להתערב בשיקול דעתם של רשויות האיגוד. לרשויות אלה ניסיון וידע רב ושומה עלינו לכבד את שיקול דעתם ומיומנותם. חרף זאת קבענו למשל בעניינו של מר ריבשטיין כי :

" אין אנו באים לנהל את האיגוד או להמיר את שיקול דעת הנהלת האיגוד וועדותיו בשיקול הדעת שלנו. יחד עם זאת, בכל מקרום שנראה סטיה תקנונית או חוקית או החלטות שפוגעות בכללי הצדק הטבעי או בזכויות האזרח וציבור השחמטאים ובכל מקרה שנתבקש לדון בהחלטות בלתי סבירות, נתערב גם נתערב בהן". בהחלטה בעניינו של מר פולג שאזכרה גם בהחלטה בעניינה של גב' לויטן נכתב כהאי לישנא :

"לכאורה מן הראוי שבית הדין לא יסיג גבולן של וועדות האיגוד, לרבות ועדת הנוער. ועדה זאת היא ריבונית והיא קנתה ידע ומיומנות בתחומי עיסוקה ובית הדין אינו בגדר גוף שיש לו סמכות- על להכריע סופית בהחלטות של ועדה זאת או אחרת, אם לא נפל בהן פגם משפטי. יחד עם זאת, בית הדין, בעיני, הוא לא רק בית דין לערעורים והוא למעשה יושב גם כבית דין מנהלי דוגמת בית המשפט הגבוה לצדק והוא בודק גם החלטות מנהליות של רשויות האיגוד בכלים של המשפט המנהלי והחוקתי, לרבות שקילת שיקולים זרים, פגיעה בכללי הצדק הטבעי, אי סבירות קיצונית או פגיעה בזכויות יסוד. במקרה שלפנינו הזהרתי את עצמי לבל אשים עצמי בנעליה של הוועדה ואחליט במקומה. עם זאת, כאמור, יש גם היבטים משפטיים להחלטותיה ולפיכך נדרשתי לערער זה". דברים אלה כוחם יפה גם לערעור שלפני.

ניתוח ומסקנות

במקרה שלנו לא היה שיהוי שמצדיק היה אולי בחינה מצד בית הדין של השאלה אם בעטיו אין מקום בנסיבות העניין להידרש כלל לערעור. הערעור הוגש תוך פחות מיום מהמועד שבו נודע למערער על החלטת מינהלת הליגה בעניין שיתופה של גב' קטקוב במשחקי קבוצת ראשון לציון, במסגרת משחקי גביע המדינה. בנוסף לכך, למרות שהמערער היה מודע כבר מספר שבועות קודם לכן לנוסח ההזמנה למשחקי גביע המדינה, לא היה עליו לפנות אז לבית הדין שכן לא בשלה השעה לכך והוא נקט בזירות ראויה בכך שנועץ בלא אחר ממנהל התחרות מר לביא ולמד ממנו שניתן לשתף את גב' קטקוב בקבוצת המועדון למשחקי גביע המדינה לנשים.

במקרה שלפנינו, חרף ההערכה הגדולה שיש לי לכל אחד מחברי מינהלת הליגה, אין מנוס, לעניות דעתי, ממסקנה שאותם שלושת חברי מינהלת הליגה שהיוו את הרוב בהחלטה, שגו וזהו מקרה ששומה על בית הדין להתערב בו.

מסקנה זאת היא בלתי נמנעת לפחות ממספר טעמים :

ראשית, הניתוח העובדתי והמשפטי של המינהלת כפי שהוא מתבטא בהחלטה הוא שגוי. בהחלטה, נאמר, בין השאר כי:

” לפי כללי הליגה, נשים יכולות להשתתף בקבוצות של מועדונים אחרים... אך לא יכולות לשחק בגביע המדינה... האישור לשחק בליגת נשים במועדון אחר הוא חריג המתייחס אך ורק לליגת נשים ולא לגביע לנשים. לכן, ברוב קולות 3: 2 הוחלט לא לאשר השתתפות של שחקניות ממועדונים אחרים לשחק בגביע לנשים”.

כללי הליגה אינם עוסקים כלל בסוגייה העומדת על הפרק. וכי מדוע להם לכללי הליגה לעסוק בנושאי תחרויות גביע המדינה? גביע המדינה אינו מוזכר כלל בכללי הליגה ויתרה מזאת, בהגדרת סמכויות מינהלת הליגה שם לא מדובר כלל על סמכויות הקשורות למשחקי גביע המדינה. את שאלת המותר והאסור במשחקי הגביע צריך היה לחפש בכללי גביע המדינה אולם אלה **אינם קיימים**. בישיבת מינהלת הליגה מיום 02.05.2022 אושרה פה אחד החלטה להכין תקנון גביע המדינה וכל שבררתי, עד עצם היום הזה לא נכתב תקנון כזה. בהעדר תקנון כזה לא ניתן ללמוד דבר וחצי דבר מכללי הליגה לעניין מעמדם של שחקניות כמו גבי' קטקוב או גבי' גיטין, במשחקי גביע המדינה. ממילא גם לא נאמר בשום מקום כי ההסדר בסעיף 3 (א) לפרק ט' לכללי הליגה לשנת 2022 הוא חריג שאינו מתייחס לגביע לנשים. לא הוא ולא יתר הסעיפים בכללי הליגה האמורים עוסקים כלל בגביע המדינה.

מאותו טעם, טועה מינהלת הליגה בתגובתה לערעור כאשר נטען על ידיה כי לא ניתן לבצע הקבלת קריטריונים במשחקי הליגה ובמשחקי גביע המדינה, **על פי חוק וכלל**, לא ניתן...” לבצע מעבר של שחקנים”. לא הצלחתי למצוא לא חוק ולא כלל כזה. לכל היותר יש לנו את התקנון הספציפי של משחקי הגביע הבאים עלינו לטובה ובעיקר את ההזמנה המצויה בסעיף 3 לתקנון אולם גם כאן שוגה המינהלת בפירוש לשון אותה הזמנה ולכך אדרש עוד מעט קט.

כאשר אין הסדר משפטי בנמצא, הרי יתכנו שתי אפשרויות משפטיות לפרשנות: או שיש לנו הסדר שלילי דהיינו, שתיקה מדברת לאמור שמכלל ההן ניתן ללמוד על הלאו, היינו משתיקת הכתוב בשאלה שבה אנו דנים, במקרה של משחקי גביע המדינה, ניתן ללמוד שמדובר בשתיקה בכוונת מכוון היינו שהתכוונו לכך שלא תהיה אפשרות במשחקי גביע המדינה דוגמת זאת שניתנה במפורש לשחמטאיות בסעיף 3 (א) לפרק ט' לכללי הליגה. הפירוש האפשרי השני הוא שלא מדובר כאן בהסדר שלילי אלא בחסר משפטי. האיגוד לא קבע כלל כללים מחייבים בעניין גביע המדינה וממילא גם לא נתן דעתו למעמדן האמור של שחמטאיות במשחקי גביע המדינה ובמקרה כזה, כאשר יש חסר משפטי כזה, ניתן למלא אותו על דרך ההיקש ולשאול מה הכללים החלים במקרים דומים ולהחילם תוך לימוד גזרה שווה וכאן ניתן ללמוד גזירה שווה מהאמור מהכללים המחייבים במקרים של משחקי הליגה ולהחיל אותם על משחקי גביע המדינה.

דומה שבמקרה שלנו, האפשרות השנייה היא הנכונה יותר מבחינה משפטית והמוצדקת יותר מבחינה מוסרית וחברתית. איני רואה כל הגיון בעשיית דיפרנציאציה במקרה זה בין משחקי הליגה לבין משחקי הגביע. נהפוך הוא: אם במשחקי הליגה, מתוך הרצון לחזק את ליגת הנשים ופעילות הנשים בתחום השחמט, איפשר סעיף 3 (א) לפרק ט' לכללי הליגה לשנת 2022 לנשים שרשומות במועדון פלוני שבו אין קבוצת נשים, להצטרף לקבוצת נשים קיימת במועדון אחר, אותו הגיון ממש מצדיק כלל דומה גם במשחקי הגביע. ממה נפשך גבי' קטקוב ודומיה שיחקו השנה

בקבוצת הנשים של המועדון ואף זכתה עימן באליפות המדינה, מדוע לא לאפשר לגבי קטקוב ולקבוצה לשחק באותו הרכב גם במשחקי הגביע?

הביקורת שמתחה מינהלת הליגה על טענת המערער בדבר ההקבלה בין הנוהג במשחקי הגברים לבין הנוהג או האמור לנהוג במשחקי הנשים דהיינו כשכשם שקבוצות הגברים שמשחקות בליגה יכולות לשחק באותו הרכב גם במשחקי הגביע היא בעיני ביקורת מוטעית.

ניתן ללמוד על כך, גם מנוסח הזימון למשחקי גביע המדינה לגברים, שנערך כחודשיים קודם לכן. שם נכתב בין השאר:

" נא לשלוח את הרכב הקבוצה מראש במייל.... אם לא ישלח הרכב, יוזן הרכב זה להרכב הקבוצה בעונת הליגה 2022".

שנית, לעניות דעתי הנחת היסוד של הרוב במינהלת הליגה בהחלטה היא מוטעית. הוא הניח שגבי קטקוב היא שחקנית ממועדון אחר ולכן היא אינה יכולה לשחק במועדון ראשון לציון במשחקי הגביע. הטעם לכך הוא מסתמא שהיא רשומה גם במועדון צפרירים חולון. אולם כשמדובר במשחקי שחמט לקבוצות נשים היא רשומה לכל עניין ודבר רק במועדון ראשון לציון ולא במועדון צפרירים רחובות, שאין לו קבוצת נשים ולכן לא היה מקום למנוע ממנה מהשתתפות במשחקי גביע המדינה כשחקנית קבוצת הנשים של ראשון לציון.

לעניות דעתי גם נוסח ההזמנה למשחקי הגביע, לכאורה אינו מתייחס לגבי קטקוב שכן נאמר שם כי:

" אין לשתף בגביע המדינה לנשים שחקניות הרשומות במשחקי הליגה 2022 במועדון אחר, גם אם אין להן קבוצת נשים לגביע"

גבי קטקוב רשומה למשחקי ליגת הנשים (וזו הליגה הרלבנטית בעיני) במועדון ראשון לציון ולא בשום מועדון אחר. שלילת האפשרות ממנה להשתתף בקבוצת ראשון לציון כמוה כשלילת האפשרות שלה להשתתף בכלל במשחקי גביע המדינה כי במועדון הנוסף שבו היא רשומה אין קבוצת נשים. זהו הפירוש הנכון לדעתי ובכל מקרה, כשיש ניסוח דו משמעי, יש לפרש את הכתוב כנגד הנסח, ובמקרה זה האיגוד, ולטובת גבי קטקוב.

שלישית, איני מקבל את טענות המינהלת ביחס להתכתבות שהייתה עם מר לביא ביחס להשתתפותה של גבי קטקוב בקבוצת ראשון לציון במשחקי גביע המדינה. אין מדובר כאן ב"ווטסאפ חברתי" גרידא אלא בהתנהלות נמשכת של מר לביא, שלא הודיע גם לאחר פרסום ההזמנה כי שינה את דעתו לגבי השתתפות גבי קטקוב והוא אף הוסיף פעולה למעשה וכלל אותה ברשימת המשתתפים. מבלי להיכנס לשאלה של המצג שהוצג כלפי המערער והנזקים האפשריים של מצג כזה אני תוהה במה חטאה גבי קטקוב ובמה חטא מר לביא, משהמינהלת לא החליטה כי חרף העובדה שחבר המינהלת שהוא גם מנהל התחרות סבר שיש מקום להשתתפותה בתחרות, יש מקום לבטל את החלטתו.

אשר על כן אני מורה למינהלת ולמר לביא, לאפשר לגבי קטקוב לשחק במשחקי הגביע בקבוצה של המועדון המערער.

מאחר שגב' גיטין לא ערערה, אין אני יכול להוציא צו אופרטיבי שיאפשר גם לה להשתתף בתחרות אולם אני מסמיך את מר לביא, לבחון בחיוב את השתתפותה בהתחשב באמור בהחלטה זאת.

פרופ' דניאל מור

נשיא בית הדין